

Előterjesztő: Szentmiklósi Miklós elnök

Készítette: Vályiné Pápai Viola korábbi elnök legutolsó beszámolója alapján,
Szentmiklósi Miklós elnök

Ellenőrizte: Bertóthyné Csige Tünde jegyző

Döntés: Határozat, egyszerű többség nyílt szavazás

**LÉTAVÉRTES VÁROSI ÖNKORMÁNYZAT
ÉRTÉKTÁR BIZOTTSÁG ELNÖKÉTŐL**

BESZÁMOLÓ

a Települési Értéktár Bizottság munkájáról

a 2024. június és a 2025. június közé eső időszakról

Az értéktár bizottság tagjai:

- Szentmiklósi Miklós elnök
- Árva Barna képviselő
- Juhász Zoltán képviselő
- Harmatiné Zoltánné képviselő
- Kontor Krisztina külsős tag
- Sós Tibor külsős tag
- Vályiné Pápai Viola külsős tag

Bizottsági ülések száma: 2

A 114/2013.(IV.16.) Korm. Rendelet a magyar nemzeti értékek és hungarikumok gondozásáról és a Létavértesi Városi Önkormányzat Települési Értéktár Bizottságának Szabályzata alapján a TÉB a beszámolási időszakban is folytatta tevékenységét.

2025 júniusáig Létavértesi képzeletbeli értéktár-ládája 5 kategóriában **24** értéket tartalmaz.

A további helyi értékek felkutatása céljából a bizottság a Létavértesi Híreken és a város honlapján keresztül többszöri felhívással fordult a lakosság felé. A felhívásokra a beszámolási időszakban egy új javaslatérkezett. Szabó Gyula egykori Létavértesi pedagógus felterjesztésére a bizottság véleményezte és kedvezően döntött arról, hogy Siteri Róbert Bábák és Boszorkányok című kiadványával gazdagodjon a Kulturális Örökség kategóriában a Létavértesről szóló kiadványok sora.

A bizottság azért találta érdemesnek a kiadvány felvételét, mert hitelesen feltárja az egykori Vértesligeti lakosság tanyai közösség bábaasszonyokkal és boszorkányokkal kapcsolatos hiedelemvilágát.

Az eltelt egy évben is volt lehetőség arra, hogy nem csak a helyi lakosság körében, de megyei és országos szinten is népszerűsíthessük Létavértes értékeit.

- **A létavértesi értékek bemutatása az Irinyi Kiállítóterembe érkező felnőtt és gyerekcsoportok számára is folyamatos volt elsősorban a nyári és kora őszi időszakokban,** amikor az ország minden részéről érkeztek gyerek- és felnőttcsoportok, akik több esetben egésznapos itt tartózkodás során ismerkedtek nem csak Irinyivel, hanem számos értéktári értékkel. Az ide érkező felnőttek különös érdeklődéssel fogadták a kiállítóterem előterében látható „Tiszta udvar rendes ház” mozgalomról szóló ismertető anyagot.
- Új ötlet mentén, új kezdeményezésre harmadszor is megszerveztük városunk több kiállítóhelyének körképét 2024 őszén.

Az Irinyi kiállítóterem egy friss érték bemutatásával (a Nagylétai szódavíz és a szódavíz gyártás történetével foglalkozott.) Az érdeklődők előadást hallhattak Jedlik Ányos munkásságáról, a helyi szódavíz gyártásának múltjáról és jelenéről, a „fröccs” történetéről. Kuriózusként időszakos kiállítás keretében láthattak 20. sz. eleji szódagyártó gépeket és kiegészítő eszközöket. A helyszínek, arculatuknak megfelelő programmal várták az érdeklődőket. A Bábkincstárnak köszönhetően az óvodáskorúaktól az idősekig minden korosztály kapott élményt.

Ez a délután megerősített bennünket abban, hogy az értékmegőrzésben, értékbemutatóban a város jó úton jár, hisz öt kiállítóhellyel büszkélkedhet, de ami ettől is fontosabb, hogy a szeszélyes nyárvégi időjárás ellenére a belső kiállítótér megtelt érdeklődő közönséggel, ami arra biztat bennünket, hogy hagyományt teremtsünk a Létavértesi Múzeumi Körképből.

A tartalmas programok megvalósításáért elismerést érdemelnek a Báb-Kincs-Tárat működtető óvónők Pappné Györi Tünde vezetésével, valamint Tóth Józsefné és családja szikvízgyártás folyamatának bemutatása miatt, Nagy Imre a „fröccs” történetének és fogyasztásának igen hangulatos bemutatásáért, Jedlik Ányos munkásságának bemutatásáért Szentmihályi Miklós fizika szakos tanár. A programokat összefogta és szervezte Vályiné Pápai Viola akkori képviselő és bizottsági elnök, akinek szintén elismerés jár elvégzett tevékenységéért.

Köszönet minden jószándékú segítőnek az összefogásért, valamint a programokat megvalósítóknak a részvételért.

Javaslataim a jövőre vonatkozóan:

- Az újonnan felálló képviselőtestület dönthet arról, hogy a Települési Értéktári Bizottsági feladatokat továbbra is a művelődési bizottság lássa-e el, vagy akár többnyire külsős értéktárolók és feltárolók foglalkozzanak vele.
- **A helyi értékek további bővítése** céljából a felhívást szükséges lesz megismételni, illetve a korábbi gyakorlatnak megfelelően a bizottság tagjainak javaslata alapján új értékek feltöltésére kell törekedni, bár ilyen jellegű kötelezettsége nincs a tagoknak.
- Megfelelő promotálás, helyi és külsős rendezvényeken való méltó bemutatkozás céljából érdemes lenne az értéktári kategóriák szerinti csoportosításnak megfelelően új bemutató rollt és információs táblákat készíttetni. Pl.: Hatékonyabb pályázat kihasználás segíthet az anyagi forrás megteremtéséhez (Hung - 2025)
- Továbbra is fontos és aktuális, hogy az értéktárba felvettek megővéseért, utókorra hagyásaért mindent megtegyen a város, állagmegővésükért hatékonyabban intézkedjenek a felelősök és döntéshozók.
- A megyei szakmai szintű visszajelzések és elismerések alapján feltételezhető, hogy értéktár bizottságunk megfelelő színvonalú és intenzitású munkát végzett a mögöttünk lévő önkormányzati ciklusokban, erős alapot adva át ezzel a következő bizottságnak. Bízom benne, hogy a lelkesedés nem hagy alább, és a következő generációknak is fontos lesz a múlt és a jelen értékeinek megőrzése, továbbadása, mert:
- Megyei szinten a beszámolási időszakban egy Létavértesi középiskolás diák az elkészített tudományos diákköri munkájával (TDK), amely Irinyi János munkásságát dolgozza fel 28 indulóból elhozta az 1. díjat, amelyhez ezúton is gratulálunk!
- Az Arany János Általános Iskola felső tagozatos csapata a Hajdú-Bihar Vármegyei Önkormányzat által rendezett versenyen bemutatták az Értéktárban is bennlévő Nagylétai Betlehemet, amellyel 4. helyezést értek el. A felkészülésben munkájukat segítette Vályiné Pápai Viola. Gratulálunk!

„A hagyományok segítenek emlékezni arra, kik vagyunk, honnan jöttünk és kik voltak előttünk. Adnak valamit, amit tovább adhatunk a jövő generációjának, hisz ha nem tudjuk megmondani honnan jöttünk, nehéz megmondani, hová tartunk.” (Grace klinika)

Az értéktárba eddig felvett dolgok táblázatba rendezve megtekinthetők Létavértes hivatalos honlapján, www.letavertes.hu (Település → Művelődés, kultúra → Helyi Értéktár). A közelmúltban létrejött egy új országosan elérhető felület, amelyre minden település feltöltheti értékeit, bárki számára könnyen elérhetővé válnak. A mi értéktárunk elemeinek feltöltése folyamatban van.

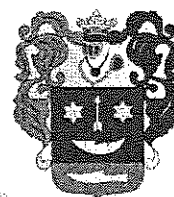
A bizottsági tagok tevékenységét az aktivitás, felelős gondolkodás, lokálpatriotizmus jellemezte, amiért ezúton is köszönetet mondok, valamint köszönöm a képviselőtestület támogatását, Juhász Judit folyamatos technikai segítségét. Ezt a beszámolót Vályiné Pápai Viola volt képviselő és értéktár bizottsági elnök munkája alapján az ő segítségével és útmutatásával készítettem.

Kérem beszámolómmal elfogadását.

Települési Értéktár Részletek:

TELEPÜLÉSI ÉRTÉKTÁR RÉSZLETEK

LÉTAVÉRTES

A 2012. évi Munkatervünkkel szülő törvény megfogalmazta Létavértesen az Értéktár Bizottsági munkát a településen. Munkatervünk Bizottság létrejött, az a többség bevonásával folyamatosan gyűjti a települési értékeket, az értéktárban feltüntetendő értékeket, a települési értéktárban feltüntetendő értékeket. A közzétett értéktárban jelenleg egy kiemelkedő nemzeti érték, két megyei értéktárban is szereplő, és tízötlet helyi érték található.

Kiemelkedő Nemzeti Érték

Irinyi János munkássága és a zajtalan és robbanásmentes gyufa

IRINYI JÁNOS 1817-ben született Erdélyben, a Bihar megyei Abádon. Irinyi János mezőgazdász és Jánosy Róza gyermekeként. Édesapja országos hírd agrárszakember volt, aki 1830-ban tisztartóként került a nagybirtok Mandel-birtokba. Irinyi János vegyész haláláigként, egyik professzorának sikertelen kísérlete kapcsán jött rá a zajtalan gyufa megoldásának gondolatára. Hosszú kísérletek után, 1836-ban szabadalmaztatta a zajtalan- és robbanásmentes gyufát, amelynek lényege, hogy a gyufa fejében a foszfort nem kálcium - kloráttal, hanem ólom-dioxidal keverte. 1840-ben gyufagyárat alapított Pesten, az „Első Pest Gyufagyárát”. A mai közudatban csak a gyufával kapcsolatos tevékenysége ismert, pedig az új szemléletű kémia egyik legelső hazai terjesztője volt, valamint jelentős szerepet játszott a magyar kémiai szaknyelv kialakításában. Élete utolsó szakaszában a debreceni István Gözmalom igazgatója volt. 1895-ben hunyt el Várkonyon (mai Létavértes település része).

Hajdú-Bihar Vármegyei Értéktár

Rozsnyai István Múzeális Gyűjtemény

Dr. Rozsnyai István 2007-ben határozta el, hogy a Tiszántúli legnagyobb magán-kerámia-gyűjteményét látogatható múzeummá alakítja. A 2010-ben létrejött intézmény több mint 1000 db értékes népi kerámiából áll. A látást, amely a Kárpát-medence népi kerámia-

művészete címet viseli, betekintést nyújt a Néprajzi Múzeum és a Déri Múzeum kerámia-gyűjteményével. Reprezentatív darabjai láthatók az északi-erdélyi és a székely kerámiának, a zilahai és tordai központoknak, valamint a báncsági szász és a bánfihunyadi magyar kályhás mesterségnek is. Az állandó kiállítás része a kalotaszegi díszkályhák enteriőrje, amely a XIX-XX. század fordulójának hagyományos felsőrégi lakáskultúráját mutatja be, valamint a vértesi református gyülekezet tárgyi örökségét és vallási hagyományait megjelenítő kiállítási egység.

Hajdú-Bihar Vármegyei Értéktár

Vízi vágóhíd

Nagyfőtéti községet a Kálló II. átfolyás, ismertebb nevén a Zimberi szelte át. 1904-ben légiabotíves alakra, közvetlenül élővízfolyás fölé épült a község közbiztonságáért. Az építmény alapterülete kb. 70 m² (10, 7x7, 5m.) A Monarchia korában a henteseknek és mészárosoknak szóló hivatalos ajánlás: „A közellátás biztosítására vágóhíd víz fölé, vagy víz mellé építtessék...” 1978-ig folyamatosan működött. 1979-ben ideiglenes műemlék épületté, 1983-ban agrárparki műemlék jellegű épületté nyilvánították. 1985 decemberétől kiállítóhely.

Helyi, települési értéktár

Irinyi Arborétum

Görögkatolikus Templom ikonosztályonja

Szőlőskerti pajtár

Létavértesi mézeskalács

Egyhajuvirág

Hagyományos nagylétai bottlehemes

Létavértesi János Önkormányzat és Községi Hivatal
Hivatal: 4281 Létavértesi Községi Hivatal
4281 Létavértesi Községi Hivatal
Tel.: 06 33 333 333

Települési Értéktár

Erdélyi Bihar Megyei Értéktár
Vármegyei Értéktár
Tel.: 06 33 333 333

Létavértes, 2025. június 20.

Tisztelettel: Szentmiklósi Miklós
Települési Értéktár Bizottságának elnöke